

Marija
Stagličić

Ivo Petricioli

(1925-2009)

Pisati o akademiku Ivi Petricioliju sa spoznajom da on sam neće kritički prokomentirati napisane retke stvara posve nov i čudan osjećaj. Kao studentica, asistentica i suradnica tog doajena hrvatske i dalmatinske, a posebno zadarske povijesti umjetnosti, doživljavala sam dragog nam Profesora kao autoritet koji je postavio visoke kriterije svima nama koji smo nakon studija nastavili raditi u struci povijesti umjetnosti. Njegova uronjenost u znanstveni rad i kritičko praćenje naših napora pomagali su nam da provodimo metodologiju i etiku jednoga izuzetno skrupuloznog, istinoljubivog i trezvenog uzora. U ovom kratkom osvrtu na spomen našem Profesoru osvjetlit ću samo onaj dio koji sam ja mogla sagledati. Svi ostali koji su s njim surađivali imaju svoje osvjetljene dijelove kao uspomenu na zaslužnog i nezaobilaznog povjesničara umjetnosti.

Akademik Ivo Petricioli za života je ostvario ogroman opus svojim otkrićima u istraživačkoj djelatnosti, u fakultetskoj nastavi, u zaštiti spomenika kulture, u muzejskoj djelatnosti i širenjem svojih saznanja u inozemnim stručnim krugovima. On je predstavnik vrste univerzalnog povjesničara umjetnosti kojega je iznjedrilo 20. stoljeće na tlu Dalmacije. Bio je arheolog i povjesničar, povjesničar umjetnosti i stručnjak za pomoćne povijesne znanosti, terenski i arhivski istraživač. Teme i razdoblja istraživanja kojima se on bavio protezale su se od starokršćanske do umjetnosti 19. stoljeća, a s jednakom snagom i točnošću proučavao je arhitekturu, skulpturu, slikarstvo, zlatarstvo i minijaturu. Moglo

bi se reći da je akademik Petricioli počeo od ničega kad je pedesetih godina prošloga stoljeća došao u ratom razrušeni Zadar. U intervjuu za *Kvartal* iz 2005. akademik ovako opisuje svoj početak rada: “Pristupajući radu nisam očekivao neka velika otkrića. Cilj mi je bio što objektivnije osvjetliti i što pravilnije vrednovati zadarsku baštinu, a u vezi s njom i onu drugih predjela u Dalmaciji.” Međutim, njegova predanost poslu i predodređenost za bavljenje umjetničkim djelima otvarala je teme i donosila velika otkrića. Prebirući krhotine ranoromaničkih reljefa napisao je svoju doktorsku disertaciju. Obilazeći ruševine poratnog Zadra slagao je sliku romaničkog i gotičkog grada kakav je nekada bio. Između ostaloga to je nakon dugogodišnjeg rada i istraživanja rezultiralo trima maketama grada Zadra koje su izložene u zadarskom Narodnom muzeju.

Na pionirskom zadatku našao se i nakon 1956. godine kad je osnivanjem Filozofskog fakulteta ugašeno radno mjesto stručnog suradnika pri Institutu za historijske nauke, pa je postavljen za docenta tek osnovane Katedre za povijest umjetnosti. Bez odgovarajuće knjižnice pri Katedri, s oskudnom fototekom i tehničkim pomagalima akademik Petricioli je vrlo snalažljivo rješavao probleme uključujući i “domaću radinost”, što je i nas studente navelo na sudjelovanje u sređivanju i inventarizaciji fototeke i dijateke. Seminari iz nacionalne povijesti umjetnosti održavali su se na terenu, što je za studente bilo zahtjevno, ali i poučno. Koliko god student dobro pripremio temu, Profesor je uvijek

intervenirao ispravicima ili novim spoznajama. Tako su studenti usvajali metodologiju rada svoga Profesora, što se na kraju iskazalo kao neka vrsta “zadarske škole” u studiju povijesti umjetnosti.

Spomenuta metodologija svakako se temeljila na Profesorovu školovanju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je prihvatio i upamtio principe stalnog provjeravanja postojećih znanstvenih rezultata i oslanjanja na vlastita kritička prosuđivanja. Međutim, primjena stečenih znanja dobila je osobni pečat samog akademika Petriciolija. Izuzetna preciznost i točnost zapažanja povezana je s crtačkim talentom akademika, vidljivog i u sposobnosti da u jednom potezu izradi nečiju prepoznatljivu karikaturu. Moć uočavanja bitnoga, odbacivanje svega suvišnog i prepoznavanje karakteristične oblikovne crte izbija i iz njegovih tekstova gdje sabranom usredotočenošću razmršuje složene zadatke i argumentirano ustvrđuje nova tumačenja ili atribucije. U pristupu proučavanja neke umjetnine uvijek je uključivao povijesne izvore i arhivske podatke uranjajući proučavano djelo u njegov povijesni kontekst. Napisao je blizu dvije stotine znanstvenih članaka i dvadesetak knjiga, a bio je prisutan u javnosti i novinskim člancima, intervjuima i katalogima izložbi. Posebno je značajno njegovo sudjelovanje na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. U istraživačkom radu najviše vremena posvetio je srednjovjekovnoj arhitekturi i urbanizmu, slikarstvu, skulpturi i zlatarstvu. Jednako značajne radove ostavio je izučavajući ranokršćansku i renesansnu umjetnost, pa i jednu temu zadarskog slikarstva iz 19. stoljeća. Spomenimo samo neke značajnije knjige koje su kronološkim redom objavljivane: *Pojava romaničke skulpture u Dalmaciji*, koja je postala priručnik na sveučilištima bivše Jugoslavije i prevedena na talijanski za venecijanske studente sveučilišta Ca' Foscari; *Zadarsko zlatarstvo i Škrinja Sv. Šimuna*, u kojima je donio nova i nepobitna tumačenja vrhunskih djela srednjovjekovne zlatarske djelatnosti; *Prošlost Zadra II* i *Prošlost Zadra III*, kapitalna djela napisana u suradnji s

drugim autorima, također priručnici svakome tko želi studirati zadarski urbanizam i umjetnost od srednjega vijeka do baroka; *Od Donata do Radovana*, knjiga prvenstveno namijenjena studentima za proučavanje predromaničke i ranoromaničke arhitekture i skulpture u Dalmaciji; *Stari Zadar u slici i riječi*, u kojoj posebno dolazi do izražaja ogromna sakupljena građa u domaćim i inozemnim arhivima i bibliotekama. Dugogodišnji rad bio je okrunjen priznanjima i nagradama od gradskih preko republičkih do državnih, a od 2000. nosio je titulu professor emeritus Sveučilišta u Splitu.

Akademik Petricioli rođen je u Zadru, a porodično potječe iz mjesta Sali na Dugom otoku. U srodstvu s potomcima zadarskog slikara Salghetti-Driolija, Ivo Petricioli je i sam bio predodređen za život u svijetu umjetnosti, okružen umjetničkim djelima i starinama. Njegov stan u pradjedovskoj baroknoj kući u Salima izgleda kao izložbeni prostor 18. i 19. stoljeća. Prijateljima koji su ga posjećivali znao je pomno opisivati svoje napore da održi u funkciji stare brave na vratima i “škurama” ili da obnovi izrezbarena drvena ulazna vrata. Povijest umjetnosti i sve vezano uz tu znanost bio mu je i posao i hobi.

Akademik Petricioli je i nakon umirovljenja 1995. nastavio objavljivati knjige sintetizirajući svoje ogromno sakupljeno znanje i građu. Iako opterećen zdravstvenim tegobama, pratio je i komentirao kulturna i arhitektonska zbivanja u Zadru.

Odlaskom Profesora, odnosno akademika Ive Petriciolija, ugasila se i treća latica tzv. “dalmatinskog trolista” koji su činili akademici C. Fisković, K. Prijatelj i I. Petricioli. Iako je Profesor u potpunosti ispunio svoj radni vijek zaokruživši istraživanja i ostavivši u nasljedstvo svoje djelo, metodologiju i generacije studenata – njegov odlazak ostavio je prazninu, jer je do kraja života bio izuzetan sugovornik, osoba enciklopedijskog znanja, kritičkog stava i preciznog uočavanja pojava koje je sagledavao oštrim okom karikaturista. x